

ДО ПИТАННЯ НАДАННЯ СІМЕЙНИМИ ЛІКАРЯМИ ПОСЛУГ ІЗ ПЛАНУВАННЯ СІМ'І ТА ПОПЕРЕДЖЕННЯ НЕБАЖАНОЇ ВАГІТНОСТІ

О.С. ЩЕРБІНСКА

к. мед. н., асистент кафедри гінекології Національної медичної академії післядипломної освіти ім. П.Л. Шупика МОЗ України, м. Київ
ORCID: 0000-0002-5401-7110

Г.О. СЛАБКІЙ

д. мед. н., професор, завідувач кафедри наук про здоров'я ВДНЗ «Ужгородський національний університет», м. Ужгород
ORCID: 0000-0003-2308-7869

Контакти:

Слабкий Геннадій Олександрович
ВДНЗ «Ужгородський національний університет», кафедра наук про здоров'я
88000, Ужгород, пл. Народна, 3
Тел.: +38 (050) 171 16 48
email: g.slabkiy@ukr.net

ВСТУП

В Україні під час реформування сфери охорони здоров'я пріоритетним напрямком є розвиток первинної медико-санітарної допомоги на засадах загальної лікарської практики – сімейної медицини [1–5]. При цьому населення має право вільного вибору сімейного лікаря, який, будучи першим контактом із системою охорони здоров'я, визначає медичний маршрут пацієнта [6–9]. МОЗ України затвердило Порядок надання медичної допомоги сімейними лікарями, який включає надання комплексної медичної допомоги жінкам, зокрема первинної акушерсько-гінекологічної допомоги [10, 11].

Нині в Україні впроваджуються затверджені на законодавчому рівні державні гарантії медичного обслуговування населення, порядок реалізації яких за відповідною програмою затверджується щороку [12–15]. З метою практичної реалізації цих гарантій створена Національна служба здоров'я України, якою розроблені пакети медичних послуг [16, 17]. Однак у затверджених пакетах в рамках амбулаторної вторинної (спеціалізованої) та третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги не визначено надання медичних послуг із планування сім'ї.

При цьому необхідно зазначити, що стан репродуктивного здоров'я українських жінок погіршується [18–20], а рівень небажаних вагітностей, що призводять до абортів, є високим, в тому числі серед підлітків [21–24]. Необхідно зазначити, що підлітки рано починають статеве життя, а їхні статеві акти часто є незахищеними [25–28]. Все це потребує підвищення доступності та ефективності послуг з планування сім'ї та попередження небажаної вагітності, в першу чергу, на первинному рівні.

Отже, **мета дослідження** полягає у встановленні:

- видів медичних послуг із планування сім'ї та попередження небажаної вагітності, які мають надавати сімейні лікарі;
- компетенцій із забезпечення даних послуг, якими повинні володіти сімейні лікарі;
- найбільш прийнятних шляхів набуття необхідних компетенцій;
- переваг і ризиків надання вказаних послуг на первинному рівні.

МАТЕРІАЛИ І МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Під час дослідження було використано метод експертних оцінок, статистичний метод та метод структурно-логічного аналізу.

За допомогою спеціальної анкети, в розробці якої брали участь 5 акушерів-гінекологів, 5 сімейних лікарів та 3 науковця, були експертно оцінені види медичних послуг із планування сім'ї, які мають надавати сімейні лікарі, компетенції із забезпечення даних послуг, якими вони мають володіти, найбільш прийнятні шляхи набуття необхідних компетенцій, а також переваги і ризики надання вказаних послуг на первинному рівні.

Експертами виступили 50 лікарів акушерів-гінекологів і 50 сімейних лікарів. Послуги та компетенції, які отримали підтримку менше 50% експертів, до переліку використання на первинному рівні не включалися.

Статистичну обробку матеріалу проводили з використанням програм Microsoft Excel та Statistica 6.0. Отримані результати проаналізовано із застосуванням методу структурно-логічного аналізу.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Першим кроком дослідження було встановлення експертним шляхом переліку послуг із планування сім'ї, які мають надаватися на первинному рівні медичної допомоги. Отримані результати представлено в таблиці 1.

Аналіз наведених в таблиці 1 даних вказує на те, що найвищу експертну оцінку акушерів-гінекологів отримали наступні послуги: підвищення кваліфікації з питань планування сім'ї та охорони репродуктивного здоров'я (100,0%); формування в підлітків та молоді безпечної статевої поведінки ($92,0 \pm 1,4\%$); формування в дівчат-підлітків відповідального ставлення до збереження репродуктивного здоров'я та роз'яснення подружнім парам щодо застосування термінової контрацепції безпосередньо після статевого акту ($90,0 \pm 1,5\%$); роз'яснення подружнім парам щодо застосування бар'єрної контрацепції; пропаганда здорового способу життя, формування відповідального батьківства і зміцнення сімейно-шлюбних відносин; співпраця з відповідальними організаціями та ЗМІ з питань